

Steenweg op Tielen, Turnhout

Programma van Maatregelen

Auteur:

A. Schoups (veldwerkleider)

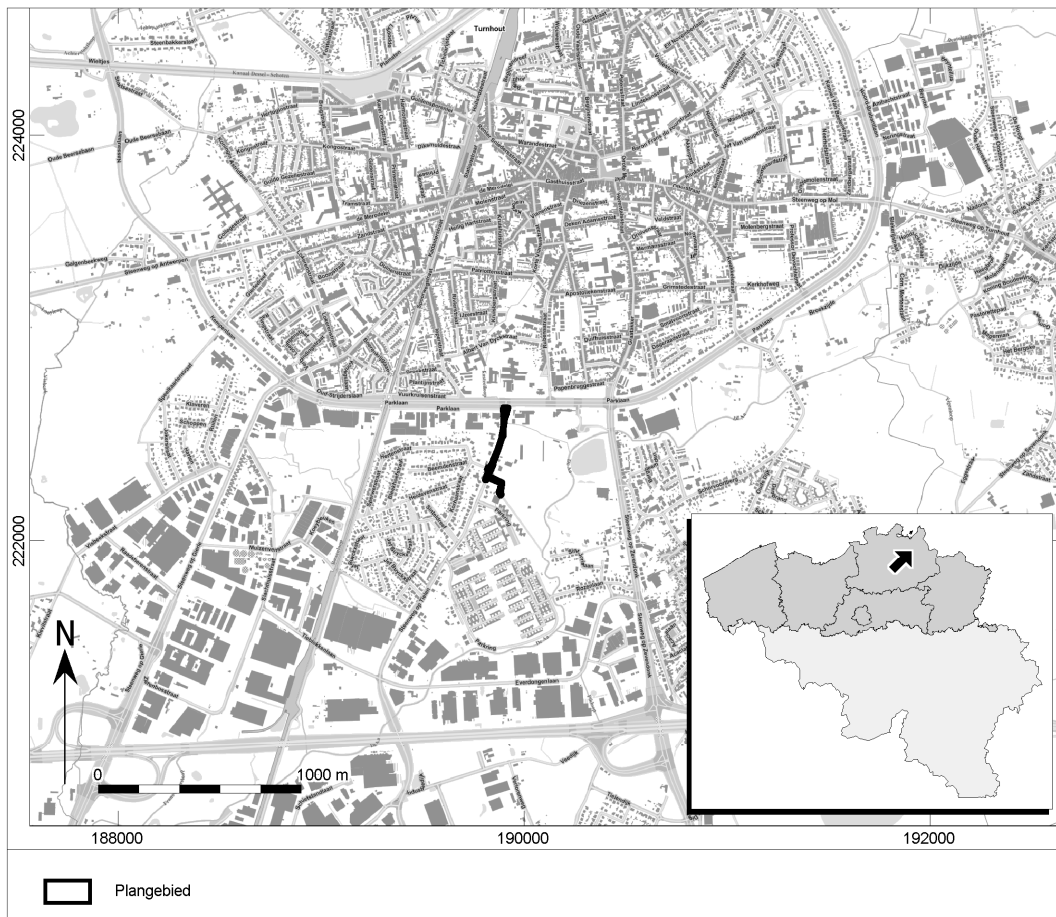
Autorisatie:

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

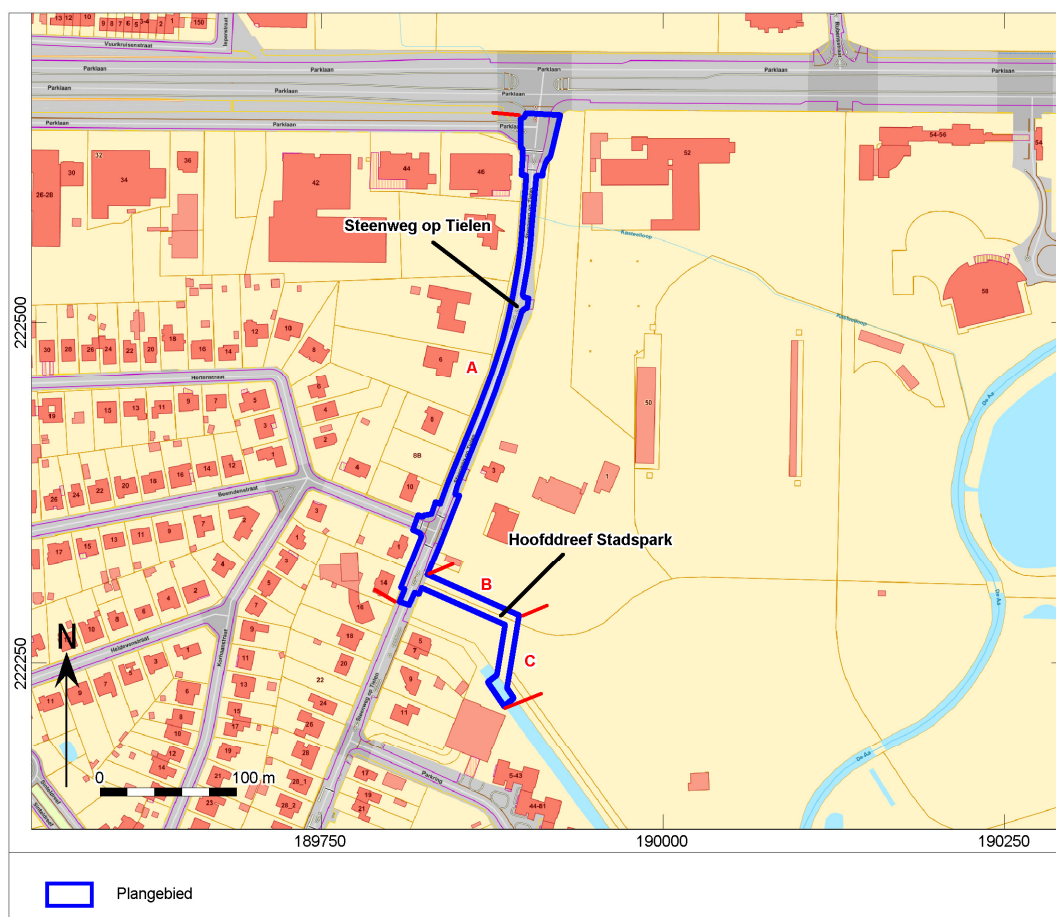
1 Inleiding

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in juli en augustus 2018 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Steenweg op Tielen te Turnhout (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen wegen- en rioleringswerken.

Het plangebied werd ingedeeld in drie delen A, B en C (afb. 2). Deze indeling heeft als doel het overzichtelijk houden van de beschrijving van de huidige situatie en de geplande werken binnen het plangebied. Deel A omvat de Steenweg op Tielen, terwijl delen B en C allebei een deel van de Hoofddreef Stadspark omvatten.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

Gezien de ontstaansgeschiedenis van het dekzand (Weichseliaan) kunnen in het plangebied resten vanaf het Laat-Paleolithicum voorkomen. De archeologische resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum manifesteren zich als een spreiding van vondsten zonder sporenniveau. Resten uit deze perioden bevinden zich aan het oorspronkelijke maaiveld en manifesteren zich in de vorm van vuursteen en houtskoolconcentraties. De aanwezigheid van de Aa op ongeveer 240m ten oosten van het plangebied en van de Kasteelloop, die het plangebied in het noorden kruist, verhogen de kans op resten uit deze periodes. Er is echter nog maar een melding van een vondst uit deze periodes bekend uit de omgeving van het plangebied. In een gebied op ongeveer 650m werden enkele lithische artefacten aangetroffen.

Eventuele archeologische resten vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen kunnen voorkomen vanaf de basis van het plaggendek. Een eventueel sporenniveau is het beste zichtbaar vanaf de B horizont of wanneer deze afwezig is vanaf de C horizont. In de omgeving van het plangebied zijn reeds meerdere meldingen bekend van vondsten uit de Metaaltijden en de Middeleeuwen. De meerderheid van deze meldingen situeren zich in de hoger gelegen gebieden ten noorden van het plangebied. Op ongeveer 360m ten zuiden van het plangebied werden echter ook sporen en resten uit de IJzertijd aangetroffen in gelijkaardige landschappelijke omstandigheden.

De verwachting aan eventuele resten uit de Nieuwe Tijd wordt gering ingeschat aangezien er volgens de historische kaarten geen gebouwen aanwezig zijn binnen het plangebied.

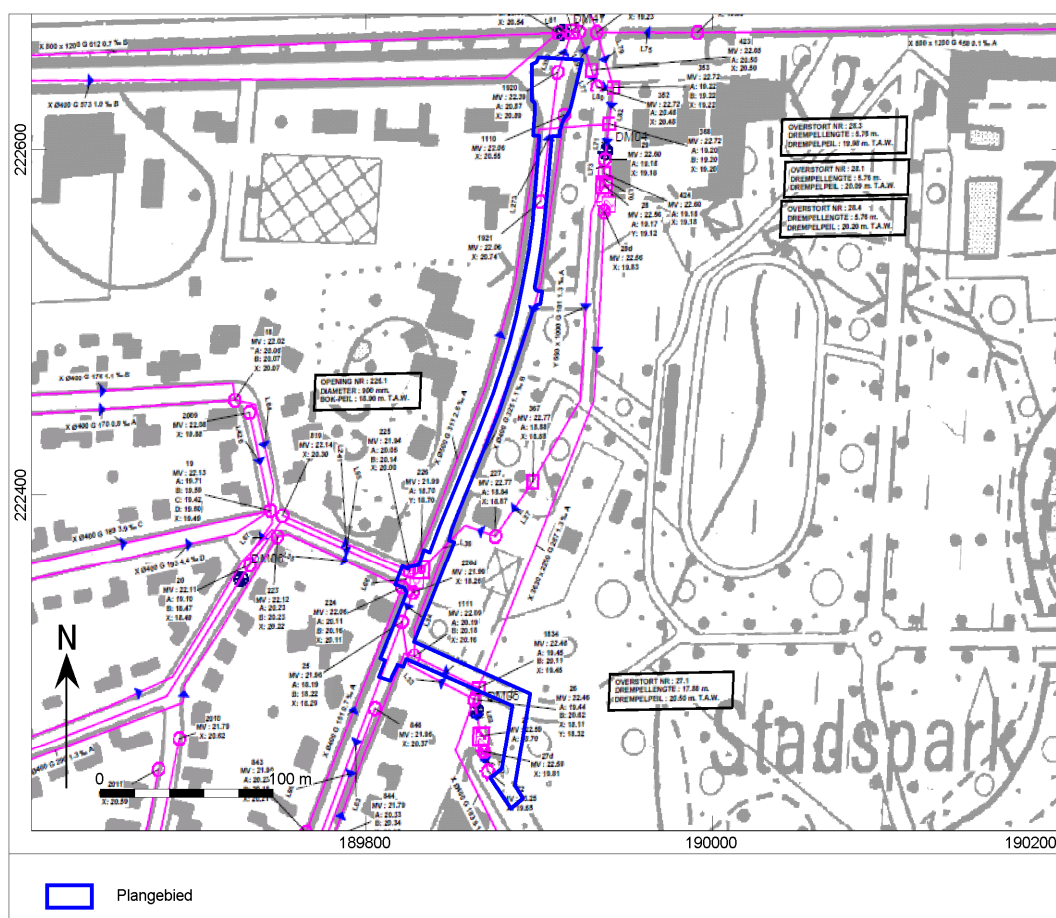
Volgens de bodemkaart kan er een dikke antropogene humus A horizont (>60cm) verwacht worden binnen het plangebied. De aanwezigheid van een plaggendek kan de bewaarcondities van eventuele archeologische sporen en resten bevorderd hebben, maar kan ook verstoring teweeg gebracht hebben. Een plaggendek is het resultaat van landbouwactiviteiten en deze kunnen de mogelijk aanwezige Steentijdsites aangetast hebben. De kans dat deze resten dus niet meer in situ voorkomen is dus reëel. Een plaggendek kan echter ook voor een goede conservering van de bodem zorgen, doordat de plagen de oude bodem afdekken en de bodem dus mogelijk beschermen tegen de ploegwerkzaamheden. Dit heeft tot gevolg dat de eventueel aanwezige sporenniveaus mogelijk goed bewaard zijn gebleven.

Over een groot deel van het plangebied is de bodem reeds verstoord. In zone A, ter hoogte van de Steenweg op Tielen, is de bodem mogelijk tot amper 20cm –mv verstoord. Door de aanwezigheid van een plaggendek is het dus mogelijk dat eventuele sporenniveaus nog aanwezig zijn. Vermoedelijk is de bodem echter reeds tot een grotere diepte verstoord, maar dit kan niet duidelijk afgeleid worden uit de boorbeschrijvingen. In het noorden en het zuiden van zone A is echter riolering aanwezig onder het wegdek (afb. 3), zodat de bodem hier vermoedelijk reeds tot minstens 1,5m –mv verstoord werd. Ter hoogte van de voetpaden langs beide zijden van de steenweg is de bodem vermoedelijk ook reeds tot minstens 1,5m –mv verstoord door de aanwezige nutsleidingen en riolering. Door de aanwezige verstoringen in zone A kan enkel onder een deel van de Steenweg op Tielen nog een deels intact bodemprofiel verwacht worden en dit over een oppervlakte van ongeveer 1214m² (afb. 4).

In zones B en C, ter hoogte van de Hoofddreef Stadspark, varieert de diepte van de gekende bodemverstoring tussen 23cm en 1m –mv. Ten zuiden van de dreef is echter reeds riolering aanwezig (afb. 3), waardoor de bodem hier tot minstens 1,5m –mv verstoord werd. In zones B en C kan hierdoor een zone van ongeveer 456m² afgebakend worden waarbinnen mogelijk nog een deels intact bodemprofiel aangetroffen kan worden.

Op basis van deze gegevens kan de verwachting aan eventuele resten uit het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum laag ingeschat worden. De ligging van het plangebied is gunstig, maar de aanwezigheid van het plaggendek en de bestaande verstoringen zorgen ervoor dat eventuele resten uit deze periodes vermoedelijk niet meer in situ aanwezig zijn. De verwachting aan eventuele resten vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen kan hoog ingeschat worden ter hoogte van de Steenweg op Tielen. Ter hoogte van de steenweg is de bodem mogelijk tot amper 20cm –mv verstoord en zou de verstoring dus mogelijk niet dieper dan het plaggendek reiken, waardoor een eventueel sporenniveau nog aanwezig kan zijn. Ook ter hoogte van de Hoofddreef Stadspark zijn er mogelijk nog zones waar eventuele sporen en resten intact

aangetroffen kunnen worden. Onder de voetpaden langs de steenweg (zone A) en ten zuiden van de dreef (zone B) is de verwachting aan sporen uit deze periodes echter laag. Aangezien de bodem hier reeds tot minstens 1,5m –mv verstoord werd, is het aannemelijk dat een eventueel sporenniveau reeds vergraven werd en dat dus enkel nog heel diepe sporen aangetroffen kunnen worden. De verwachting aan eventuele resten uit de Nieuwe Tijd wordt laag ingeschat.

Afb. 3. Plan van de bestaande riolering.

Het doel van de geplande werken is om nieuwe riolering aan te leggen binnen het plangebied. Tijdens de werken zal de Steenweg op Tielen ook vernieuwd worden. De dikte van het nieuwe wegdek zal variëren tussen 69cm en 74cm. Onder de weg zal echter ook riolering aangelegd worden. In functie van de nieuwe riolering zal de bodem over een breedte van ongeveer 4,5m tot een diepte van maximum 3,5m –mv uitgegraven worden. Ter hoogte van de inspectieputten kan de bodem zelfs tot 6m -mv uitgegraven worden. Ter hoogte van de Steenweg van Tielen worden eventuele aanwezige archeologische sporen en resten dus bedreigd. De nieuwe fietspaden krijgen een dikte van 34cm. Op de locatie van de nieuwe fietspaden is de bodem echter reeds tot minstens 1,5m –mv verstoord door de reeds aanwezige riolering en nutsleidingen, zodat er op deze locaties geen bijkomende verstoringen verwacht worden.

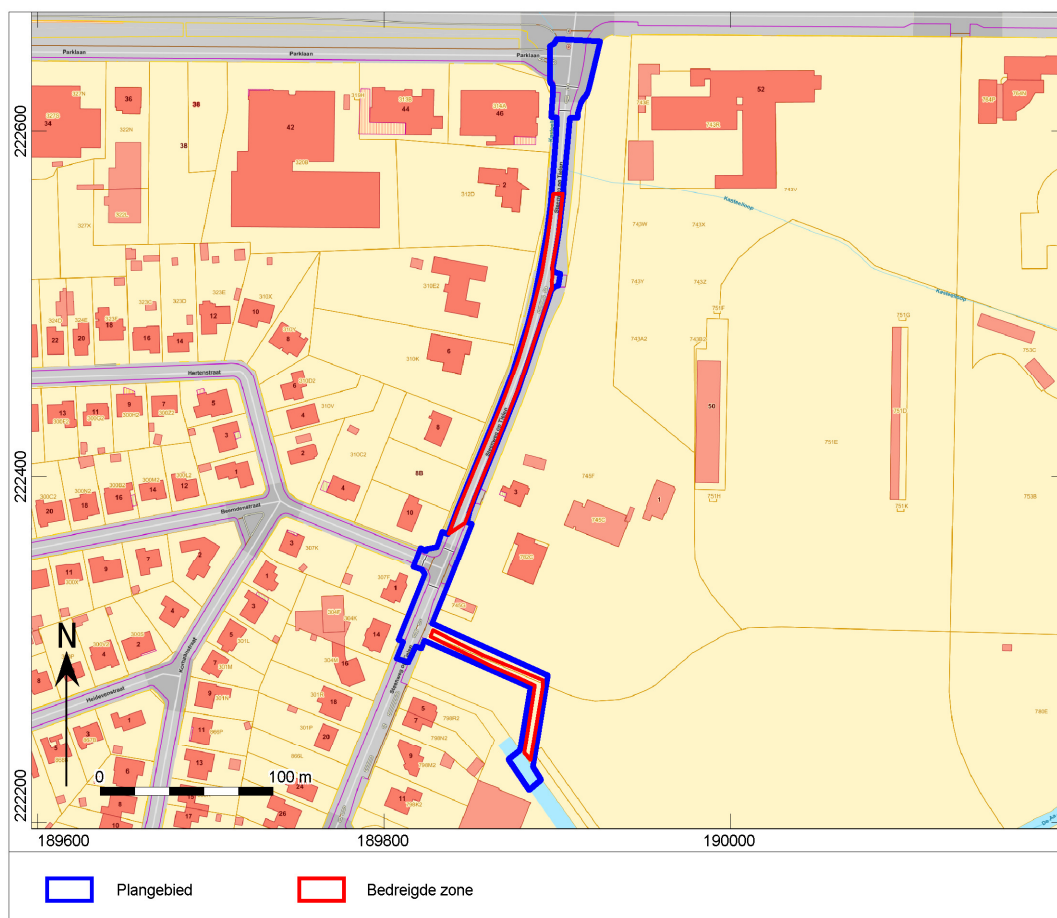
Ter hoogte van de Hoofddreef Stadspark wordt eveneens nieuwe riolering gepland. In zone B, zal de bodem tot een diepte van maximum 6,8m –mv uitgegraven worden. In zone C zal de bodem tot een diepte van maximum 3,5m –mv uitgegraven worden. Dit betekent dat eventuele sporen en resten ter hoogte van het verharde pad bedreigd worden.

In het zuiden van zone C wordt een uitstroomconstructie voorzien en zal de bestaande gracht hersteld worden. De bodem zal hier tot maximum 3,4m –mv uitgegraven worden. Ter hoogte van de bestaande gracht kan echter aangenomen worden dat er geen bijkomende verstoringen zullen plaatsvinden.

Dit zou betekenen dat er over een oppervlakte van ongeveer 1670m² mogelijk aanwezige archeologische resten en sporen bedreigd worden (afb. 4). Vermoedelijk is de bodem in deze zones echter ook reeds tot een grotere diepte verstoord dan momenteel geweten is, zodat de werkelijk bedreigde zone nog kleiner is dan momenteel aangenomen wordt.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Eventuele archeologische resten en sporen worden mogelijk bedreigd over een oppervlakte van ongeveer 1670m². De bedreigde zone bestaat echter uit twee lange smalle delen. Hierdoor zal verder onderzoek enkel fragmentarische gegevens opleveren en aangezien er in de aangrenzende gebieden ook nog geen onderzoeken plaatsvonden, kunnen eventuele sporen en vondsten niet gekoppeld worden aan andere sites in de directe omgeving van het plangebied. Ook is de werkelijke zone waarin nog archeologische resten en sporen aangetroffen kunnen worden, waarschijnlijk kleiner dan de afgebakende zones. De verwachte kenniswinst wordt daarom gering ingeschat en zal daardoor niet opwegen tegen de kosten van verdere onderzoeken.

Afb. 4. Aanduiding van de bedreigde zones binnen het plangebied.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.